

робка нового виду ОВДП, призначеного для певної групи потенційних інвесторів, є важливою, оскільки дозволить залучити до державного бюджету додаткові фінансові ресурси з внутрішнього фінансового ринку на тривалий термін, що з боку обслуговування даного виду державних цінних паперів є необтяжливим для емітента.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Рак Р.В. Інновації на ринку державних цінних паперів України / Р.В. Рак. Фінанси України, 2009. – № 12. – С. 72-80.
2. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12/page>.
3. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80/page3>.
4. Про затвердження Положення про обов'язкові критерії та нормативи достатності, диверсифікованості та якості активів, якими представлені страхові резерви з видів страхування, інших, ніж страхування життя : Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 08.10.2009 р. № 741 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1099-09>.
5. Статистика страхового ринку України. Фориншурер страхование [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forinsurer.com/stat>.
6. Про затвердження Положення про резервний фонд Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 22.02.1996 р. № 62/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/62/96-%D0%B2%D1%80>.
7. Про затвердження Порядку використання коштів резервного фонду бюджету : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.03.2002 р. № 415 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/415-2002-%D0%BF>.

УДК 336.1:005.21

Коваленко К.В.

аспірант кафедри фінансів

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУВАННЯ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

У статті узагальнено та систематизовано існуючі наукові підходи щодо тлумачення поняття державного бюджетування, обґрунтовано відмінності між ними. Досліджено еволюцію поглядів на складові процесу бюджетування. Запропоновано власне визначення сутності бюджетування держави та його складових з урахуванням сучасних тенденцій у бюджетній сфері.

Ключові слова: бюджетування, державне бюджетування, бюджетна система, бюджетна політика, бюджетний процес, державні фінансові ресурси, фінансовий контроль.

Коваленко Е.В. ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО БЮДЖЕТИРОВАНИЯ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

В статье обобщены и систематизированы существующие научные подходы к толкованию понятия государственного бюджетирования, обоснованы различия между ними. Исследована эволюция взглядов на составляющие процесса бюджетирования. Предложено собственное определение сущности бюджетирования государства и его составляющих с учетом современных тенденций в бюджетной сфере.

Ключевые слова: бюджетирование, государственное бюджетирование, бюджетная система, бюджетная политика, бюджетный процесс, государственные финансовые ресурсы, финансовый контроль.

Kovalenko E.V. THEORETICAL FOUNDATIONS OF PUBLIC BUDGETING IN MODERN CONDITIONS

The main approaches to the definition of public budgeting are summarized and systematized in the article. The fundamental differences between the approaches are justified. The evolution of views on the components of the public budgeting is analyzed. The own definition of the public budgeting and identifying of its components according to the current trends in the field of public budgeting are provided.

Keywords: budgeting, public budgeting, budget system, budget policy, budget process, public financial resources, public audit.

Постановка проблеми. Державний бюджет є одним із головних ресурсів держави, керуючи яким вона може впливати на більшість соціально-економічних процесів у країні. Ефективне бюджетування передбачає не лише мінімізацію витрат при одночасній максимізації отриманих результатів, а й побудову бюджетної системи, організації бюджетного процесу, наявності сучасних методів та інструментів у бюджетній сфері, які сприятимуть задоволенню соціальних та матеріальних потреб суспільства, розвитку національної економіки. Постійно розвиваються різні технології управління бюджетними ресурсами, змінюється і трансформується й зміст державного бюджетування. Відтак необхідним є визначення сутності цього процесу в сучасних умовах, з урахуванням особливостей бюджетної системи країни, останніх тенденцій та підходів до управління бюджетними ресурсами. Виділення окремих елементів процесу

бюджетування дозволить обрати конкретні методи впливу на кожну із цих складових з метою підвищення ефективності бюджетування в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням засад формулювання бюджетної політики, бюджетного процесу та дослідженням проблем пошуку методів ефективного управління державними ресурсами займалися В. Базилович, О. Василік, З. Варналій, І. Лютий, В. Опарін, В. Федосов та інші. Дослідженням сутності бюджетування як управлінської функції займалися вітчизняні та зарубіжні науковці І. Бланк, Джай К. Шим, Джойл Г. Сігел, З. Шершньова та інші. Розгляду особливостей державного бюджетування присвятили свої праці Є. Іонін, В. Самочкіна, Б. Райзберг та інші. Попри значні надбання у дослідженні цих проблем, єдина концепція бюджетування у вітчизняній науковій думці ще не вироблена.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає в аналізі існуючих підходів до визначення сутності бюджетування на рівні держави та виділенні основних складових цього процесу на основі сучасних тенденцій у бюджетній сфері.

Виклад основного матеріалу дослідження. Бюджетування як управлінська технологія виникло у другій половині ХХ сторіччя у розвинених країнах і застосовувалося у фінансах господарюючих суб'єктів.

Спеціальні технології бюджетування (від англ. слова «budgeting»), що об'єднують аналіз, прийняття бюджетних рішень та управління фінансами на державному і місцевому рівнях [1, с. 9], досліджувалися різними науковцями і практиками у сфері фінансів, і з часом виробилися різні підходи до розуміння сутності цього процесу.

У вітчизняній науковій думці існує розуміння поняття «бюджетування» як стандартизованого процесу визначення обсягу і складу витрат, пов'язаних з діяльністю окремих структурних одиниць і підрозділів та забезпеченням покриття цих витрат ресурсами підприємства. Стандартизований процес бюджетування базується як на самостійно розроблених підприємством, так і на загально-визначених вимогах і процедурах, передбачених національними стандартами бухгалтерського обліку [2, с. 44].

Проте бюджетування не можна розглядати тільки як процес зіставлення доходів та витрат, необхідно враховувати усі аспекти управління ресурсами, яких воно стосується, – підвищення ефективності, посилення контролю, координація усіх структурних підрозділів, зв'язок зі стратегічними цілями тощо. Так, різні науковці звертають увагу на окремих перевагах застосування методів бюджетування.

Наприклад, на ролі бюджетування у досягненні цілей наголошують зарубіжні дослідники Джай К. Шим, Джойл Г. Сігел: «бюджетування – колективний процес, який дає змогу погодити діяльність підрозділів усередині компанії і підпорядкувати її загальній стратегічній меті» [3]; І.А. Бланк визначає бюджетування як процес розробки конкретних бюджетів відповідно до цілей оперативного планування [4, с. 490]; В. Складенко [5] визначає процес розробки, управління і контролю бюджетів у відповідності до цілей підприємства.

Бюджетування як інструмент координації діяльності структурних елементів єдиного цілого розглядає В.М. Самоцькіна: бюджетування – це система узгодженого управління підрозділами підприємства на підставі відповідних бюджетів в умовах динамічно та диверсифікованого бізнесу [6, с. 200]. Є. Харитонова [7] визначає бюджетування як систему узгодженого управління окремими підрозділами господарюючого суб'єкта на основі систематичної обробки економічної інформації в умовах динамічно мінливого бізнесу, основне завдання якої полягає у підвищенні ефективності роботи підприємства на підставі координації всіх подій, що охоплюють зміну господарських коштів підприємства, та їх джерел.

Логічно, що бюджетування тісно пов'язане з процесами планування та прогнозування, тому часто порівнюють та зіставляють ці поняття. Поширене трактування бюджетування як технології фінансового планування, обліку і контролю доходів і витрат, отриманих від бізнесу на всіх рівнях управління, яка дозволяє аналізувати прогнозовані та фактичні показники [8].

Проте важко погодитися з думкою З.Є. Шершньової про те, що «спільним для поточного планування та бюджетування є їхня короткостроковість (на

один рік)» [9, с. 18], оскільки бюджетування часто передбачає формування бюджетів на декілька років, що і забезпечує комплексний підхід до формування політики чи держави та досягнення стратегічних цілей. Також можна заперечити, що бюджетуванню притаманна «внутрішня спрямованість без урахування зовнішніх умов функціонування підприємства: ринків, конкуренції, стану економіки, демографії, НТП тощо» [9, с. 18], адже бюджетування передбачає системний підхід до визначення основних напрямів та обсягів фінансування заходів, необхідних для досягнення проголошених цілей. Так, російський вчений В.А. Самоцькін [10] до цього також додає, що бюджетування має на меті виявлення ризиків та зниження їх рівня, підвищення гнучкості та адаптації до змін.

Бюджетування, безумовно, передбачає здійснення контролю за виконанням затверджених бюджетів на предмет цільового, своєчасного використання коштів, а також щодо ефективності проведених заходів. Це, у свою чергу, призводить до підвищення відповідальності за результати діяльності. Це пояснює існування такого підходу до трактування поняття «бюджетування», за яким воно розглядається як управлінська технологія, яка використовується для підвищення відповідальності керівників різного рівня управління за фінансові результати, які досягнуті очолюваними ними структурними підрозділами» [2, с. 44]. Акцентування на взаємозв'язку процесів бюджетування та контролю за використанням фінансових ресурсів також є і у працях З.Є. Шершньової: «бюджетування є характерною особливістю управління, що базується на контролі та управлінні «за відхиленнями» [9, с. 18].

У працях вітчизняних дослідників зустрічається підхід, за яким бюджетування розглядається як елемент внутрішньогосподарського контролю [11], з чим важко погодитися, адже бюджетування передбачає фактичне складання бюджетів, які за своєю економічною сутністю є планом майбутніх доходів та витратків, а фактичне отримання доходів та здійснення витратків – це ті показники, які порівнюються з плановими, а встановлення таких відхилень, їх причин, наслідків – це і є внутрішньогосподарський контроль. Таким чином, бюджетування включає в себе проведення контрольних дій, отже не може виступати складовою контролю.

У контексті державних фінансів має місце внутрішній та зовнішній державний фінансовий контроль, а також внутрішній аудит у державних установах, організаціях чи відомствах. Для з'ясування зв'язку та конкретних каналів впливу зовнішнього державного фінансового контролю на бюджетування держави і, зокрема, його ефективність необхідно визначити елементи, етапи бюджетування, його характерні риси.

На думку українського вченого Є.Є. Іоніна, «...загальноприйнятого поняття як самого бюджетування, так і окремих його елементів ні в Україні, ні у світі не сформувався. Концепція бюджетування постійно еволюціонує та у кожній країні має свої особливості» [12, с. 262]. Це підтверджує і той факт, що існують різні підходи до визначення бюджетування (як на рівні фінансів підприємств, так і державних фінансів) та до того, які саме елементи та процеси відносять до бюджетування держави, а які – ні. Тому розглядати сутність бюджетування також варто відповідно до хронологічного розвитку цього явища.

Так, у 1982 році Кив Тай та Томас Тейлор запропонували модель бюджетування (рис. 1), яка відображає процес бюджетування у фінансовій діяльності держави.

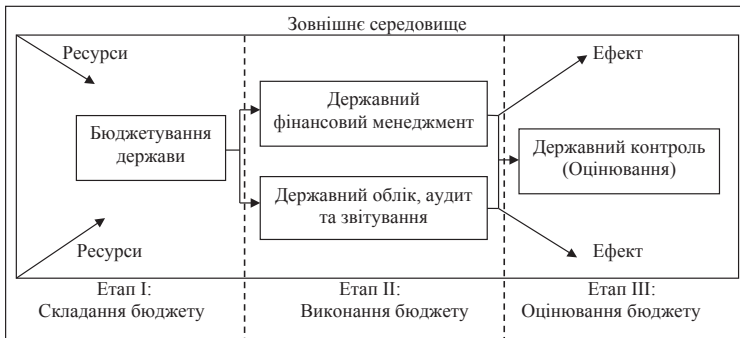

Рис. 1. Модель бюджетування держави

Джерело: [13, с. 27]

Дану модель можна звести до такого:

1. Враховуючи певні фактори (економічного розвитку, соціальних потреб суспільства, національних інтересів тощо), складаються бюджети.

2. Фінансові ресурси акумулюються до бюджетів відповідних рівнів.

3. Відбувається виконання бюджетів, яке включає:

- здійснення капітальних інвестицій держави;
- здійснення державних закупівель;
- управління грошовими коштами у розпорядженні держави;
- здійснення державних запозичень, управління державним боргом;
- надання державних гарантій та кредитів;
- ризик-менеджмент та фінансовий менеджмент державних проєктів і програм тощо.

4. Відображення усіх операцій, які проводяться з бюджетними коштами та іншими фінансовими ресурсами держави.

5. Проведення внутрішнього аудиту та контролю протягом виконання бюджетів.

6. Отримання результатів від виконання бюджету – соціальні послуги, суспільні блага, ефекти від реалізації державних програм, все, що в кінцевому підсумку сприяє соціально-економічному розвитку.

7. Здійснення державного фінансового контролю (мається на увазі незалежний, зовнішній державний фінансовий контроль, який покладений на ВОФК в державі), однією з цілей якого є оцінювання ефекту, який був досягнутий за результатами виконання бюджету.

Відповідно до описаної моделі, було виділено конкретні сфери впливу по кожному з елементів бюджетної системи (табл. 1).

Таблиця 1

Сфери впливу елементів системи державного управління

Елемент державного управління	Об'єкти впливу
Бюджетування	Державний сектор економіки, бюджетний процес і бюджетна політика, методи та підходи до виконання бюджету
Фінансовий менеджмент	Процес фінансового менеджменту, ризик-менеджмент, управління державним боргом, управління грошовими засобами, управління державними закупівлями, бюджетування капіталу
Державний облік, аудит та звітування	Концепції обліку, основи державного обліку, облікові цикли, структура фондів, фінансова звітність та аудит

Джерело: [13, с. 280]

Таким чином, запропонований підхід пропонує концепцію «Державного бюджетування та фінансового менеджменту» і чітко розмежує сфери цих процесів. Бюджетування зводиться до якого:

- визначення потреб суспільства, які держава може задовольнити, формулювання конкретних цілей, тобто вироблення бюджетної політики;
- вибір методів, принципів складання бюджету;
- безпосереднє складання бюджету;
- забезпечення бюджетного процесу.

Існує і протилежна думка – бюджетування розглядається як «...специфічна форма фінансового менеджменту, що пов'язана з розробленням та аналізом бюджетів, окремих кошторисів і державних програм на основі альтернативних варіантів» [14, с. 11].

Також доволі вузько розглядається це поняття різними науковцями, які визначають бюджетування на рівні держави як систему організації бюджетного процесу, систему формування бюджету, яка відображає взаємозв'язок між планованими бюджетними витратами і досягнутими результатами [12, с. 262]; як систему формування, виконання бюджету та бюджетного контролю, що відслідковує зв'язок між бюджетними витратами та досягнутими результатами, має на меті підвищення якості державного управління [15].

Мета бюджетування за такого підходу визначається як «дослідження відповідності витрачених ресурсів і отриманих результатів, оцінка значущості та економічної і соціальної ефективності тих чи інших видів діяльності, що фінансуються з бюджету» [12, с. 262].

На противагу такому підходу Б.А. Райзберг вважає бюджетування «однією з провідних ланок державного управління економікою, що відображає не лише фінансову, а й соціально-економічну політику держави в цілому» [16, с. 95]. Державне бюджетування як основний прояв фінансового планування являє собою процес формування і використання бюджету – централізованого грошового фонду з метою фінансування широкого кола суспільних благ, державних програм.

Існує також думка, що під бюджетуванням слід розуміти весь процес управління бюджетними коштами на основі встановлених пріоритетів розвитку країни, фіскальної стратегії, обґрунтованих розрахунків бюджетних видатків і оперативного управління програмами у ході їх виконання для досягнення встановлених цілей [1, с. 9].

Як показує аналіз еволюції розвитку бюджетування, зміст цього процесу в кожній державі залежить від ступеню економічного розвитку, особливостей системи державного устрою та влади, бюджетної системи тощо.

Проте, узагальнюючи наведені підходи та враховуючи риси, які набуває бюджетування у сучасних умовах, автор пропонує розглядати бюджетування як функцію державного управління у бюджетній сфері, яка забезпечує досягнення цілей бюджетної політики, ефективного управління фінансовими ресурсами державного бюджету шляхом складання, реалізації та коригування доходів та видатків державного бюджету відповідно до економічних умов, фінансових можливостей держави та потреб суспільства на певному етапі соціально-економічного розвитку.

Детальніше розкрити суть бюджетування та конкретні етапи його здійснення і характерні риси на

кожному з них можна, визначивши складові елементи цього процесу. Проте різні методи бюджетування передбачають існування відповідних елементів бюджетної системи.

У розвинених країнах за останні 50 років методи, технології та процедури бюджетного менеджменту зазнали швидких і суттєвих змін: від традиційного бюджету, бюджету від результатів виконання, базового бюджетування, бюджетування «з нуля», бюджетування «sunset» до бюджету на основі цільових програм [17, с. 31].

Методи бюджетування, які здебільшого мали місце у державному управлінні, такі:

- постатейний бюджет – проста система рахунків із зазначенням об'єктів видатків, є простим інструментом створення бюджетних рахунків, які можна уніфіковано застосовувати у складних умовах державного управління. Такий метод ускладнює розуміння взаємозв'язків між спожитими факторами та завданнями, основна увага приділяється правильності видатків, а не доцільності результатів;

- складання бюджету з нуля – вибір відбувається на основі зв'язків між спожитими факторами, обсягами робіт і виходом з погляду ефективності та впливів, здійснюється вибір з-поміж конкуруючих ресурсних стратегій залежно від їх рейтингу, що дозволяє виключити або зменшити низько пріоритетні програми чи напрями діяльності і збільшити фінансування високопріоритетних за рахунок перерозподілу ресурсів;

- бюджет орієнтований на результат, за якого відповідальність не обмежується ідеями фіскальної єдності та дотримання стандартів, окрім визначення фінансування, робиться акцент на очікуваному результаті, включає оцінку роботи, результативність та досягнення;

- програмне бюджетування, яке здійснюється на основі складання та виконання програм, встановлення пріоритетів цілей та завдань, що дозволяє забезпечити досягнення найважливіших цілей при наявних або очікуваних ресурсах та інші методи [18, с. 130-132].

Починаючи з 60-х років XX століття відбувається рішучий перехід до планування бюджету й управління ним на основі аналізу альтернатив. У зв'язку з цим останніми десятиліттями у західних країнах набули поширення програмно-цільові бюджети [17, с. 31].

Отже, і елементи, які притаманні бюджетуванню за програмно-цільовим методом, і його особливості будуть дещо відрізнятися.

Бюджетування як форма державного управління включає:

- встановлення обсягів і структури грошових доходів держави, джерел доходів протягом бюджетного періоду;

- формування структури та обсягів, адресацію грошових витрат держави протягом бюджетного періоду;

- досягнення певного рівня збалансованості грошових доходів і витрат держави за бюджетний період;

- виділення пріоритетних напрямів витрачання грошових коштів держави, які повинні бути гарантованими, забезпеченими (захищені статті державного бюджету);

- ув'язку бюджетів з основними напрямками державної економічної і соціальної політики;

- створення державних резервів, запасів грошових коштів і регулювання внутрішнього і зовнішнього державного боргу [16, с. 95].

Враховуючи специфіку програмно-цільового бюджетування, можна виділити такі елементи системи бюджетування:

- пріоритети фінансової політики держави;
- структура бюджетних програм;
- перерозподіл видатків між бюджетними програмами;
- система організаційно-економічного забезпечення реалізації програм;
- фінансовий контроль за виконанням програм [12, с. 263].

Складові бюджетування часто ототожнюють з етапами цього процесу. Наприклад, Д. Гладких підкреслює, що світова практика виділяє такі головні елементи програмно-цільового бюджетування, як:

1. Стратегічне планування діяльності органів державної влади та його складова – фінансове стратегічне планування (перший етап циклу бюджетування).

2. Середньострокове бюджетування, що визначає певні часові фіскальні межі для оптимального розподілу ресурсів у середньостроковій перспективі за програмами (другий етап циклу бюджетування).

3. Система моніторингу й оцінки бюджетних програм і результатів діяльності їх виконавців (основною для останньої є стратегічні плани) [19, с. 7].

Окремим аспектом дослідження бюджетування є визначення взаємозв'язку категорій «бюджетного процесу» та «бюджетування».

Оскільки слово бюджетування походить від англійського слова budgeting, яке перекладається також як «бюджетний процес», дані поняття часто ототожнюють. Проте у різних країнах існують відмінності в

Таблиця 2

Етапи державного бюджетування

Етапи бюджетування	Заходи
Підготовка до складання бюджету	Визначення тактичних цілей бюджетної політики
	виділення пріоритетних напрямів витрачання грошових коштів
	вибір та вдосконалення методів, технологій, інструментів бюджетування
	вдосконалення системи організації бюджетного процесу
Складання бюджету	встановлення обсягів і структури грошових доходів держави
	планування та складання видатків
	створення державних резервів, запасів грошових коштів
	розроблення та аналіз бюджетів
	розроблення та аналіз державних програм
	досягнення певного рівня збалансованості доходів і витрат
Виконання бюджету	моніторинг і оцінка бюджетних програм
	оперативне управління програмами у ході їх виконання
	пошук додаткових джерел доходів
	регулювання внутрішнього і зовнішнього державного боргу
Звітування про виконання бюджету	зміна структури чи обсягів видатків за програмами
	оцінка результатів витрачання бюджетних коштів
	співставлення витрачених ресурсів і отриманих результатів
	оцінка значущості та соціально-економічної ефективності видів діяльності, що фінансуються з бюджету
	формулювання рекомендації щодо наступного циклу бюджетування

Джерело: складено автором

етапах, з яких складається бюджетний процес. Тому сучасне розуміння «бюджетування» та бюджетного процесу в конкретній країні можуть не співпадати.

Так, проаналізувавши різні підходи і погляди на зміст процесу бюджетування, можна виділити умовні етапи його здійснення та заходи, які вони в себе включають (табл. 2).

Так, в Україні бюджетний процес – це регламентований бюджетним законодавством процес складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання, а також контролю за дотриманням бюджетного законодавства [20, ст. 2], контроль за дотриманням бюджетного законодавства, аудит та оцінка ефективності управління бюджетними коштами здійснюються на всіх стадіях бюджетного процесу [20, ст. 19].

Бюджетування включає в себе усі заходи, пов'язані з визначенням напрямів витрачання бюджетних ресурсів, визначенням необхідних обсягів здійснення витрат та можливих обсягів акумулювання доходів бюджету, співставленням цих показників та визначенням їх структури. У сучасних умовах застосування програмно-цільового методу формування бюджету невід'ємним елементом бюджетування є розробка та реалізація бюджетних програм, визначення показників їх ефективності, їх доповнення, зміна обсягів фінансування або припинення залежно від результату, який отримано у процесі виконання програм.

Висновки з проведеного дослідження. З наведеного вище можна зробити висновок про те, що спочатку поняття «бюджетування» трактувалося як процес складання бюджетів для досягнення визначених цілей. З часом відбувалося розширення розуміння бюджетування як процесу визначення обсягу і складу витрат, наголошуючи на інших функціях, а саме – підвищенні ефективності використання ресурсів, посиленні контролю, координації усіх структурних підрозділів, зв'язок зі стратегічними цілями тощо.

Державне бюджетування часто розглядалося лише як перебіг бюджетного процесу. З появою концепції бюджетування, орієнтованого на результат, бюджетування почали визначати у більш широкому сенсі як процес, що включає в себе визначення потреб суспільства, які держава може задовольнити, формулювання конкретних цілей, тобто вироблення бюджетної політики, вибір методів, принципів складання бюджету, безпосереднє складання бюджету та організаційне забезпечення бюджетного процесу. Особливе значення має метод складання бюджету, який застосовується в державі. Так, при використанні програмно-цільового методу бюджетування передбачає також аналіз бюджетних програм, їх моніторинг та оперативне управління, аналіз ступеня їх виконання та отриманого результату на основі показників ефективності.

Враховуючи усе вищесказане, автор вважає за доцільне у сучасних умовах розуміти бюджетування як функцію державного управління в бюджетній сфері, яка забезпечує досягнення цілей бюджетної політики, ефективного управління фінансовими ресурсами державного бюджету шляхом складання, реалізації та коригування доходів та витрат державного бюджету відповідно до економічних умов, фінансових можливостей держави та потреб суспільства на певному етапі соціально-економічного розвитку.

Запропонований автором підхід до розуміння бюджетування та виділення його складових та етапів реалізації надає уявлення про бюджетування як явище ширше за бюджетний процес, і стосується

більшою мірою не процесуальних та інституційних аспектів формування та виконання бюджету, а глибокого аналізу доцільності, значущості державних витратків, пріоритетних сфер, які потребують державного фінансування, показників результативності та ефективності здійснених витратків, пошуку помилок та недосконалостей при реалізації бюджетної політики і розробки заходів, необхідних для удосконалення бюджетної системи з метою підвищення результативності від використання бюджетних ресурсів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бабич Т.С. Бюджетування в Україні: становлення та перспективи розвитку [Текст] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Бабич Терезія Степанівна ; ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана». – К., 2008. – 25 с.
2. Бланк И.А. Управление активами и капиталом предприятия [Текст] / И.А. Бланк. – К. : Ольга, Ника-Центр, 2003. – 44 с.
3. Джай К. Шим, Джойл Г. Сигел. Основы коммерческого бюджетирования. Пошаговое руководство для нефинансовых менеджеров [Текст] / Джай К. Шим, Джойл Г. Сигел. – Санкт-Петербург : Азбука, 2001. – 496 с.
4. Управління прибутком [Текст] : навч. посібник / І.А. Бланк. – К. : «Ніка-Центр», 1998. – 544 с.
5. Економіка фірм [Текст] : слов.-справ. / под ред. В. Скляренко. – М. : ИНФРА-М, 2000. – 398 с.
6. Гнучкий розвиток підприємства: ефективність і бюджетування [Текст] : навч. посібник / В.М. Самочкіна, Ю.Б. Пронін, Є.М. Логачова [та ін.]. – М. : Справа, 2000. – 352 с.
7. Харитоновна Е.Н. Основные концепции разработки бюджета экономического субъекта [Текст] / Е.Н. Харитоновна // Вопросы формирования эффективного финансового менеджмента : сб. науч. тр. к 60-летию Магнитогор. металлург. комбината. – 2001. – № 1. – С. 48-49.
8. Ковтун, С. Бюджетирование на современном предприятии или как эффективно управлять финансами [Текст] / С. Ковтун. – Х. : Фактор, 2007. – 336 с.
9. Стратегічне управління [Текст] : підручник / З.Є. Шершньова. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2004. – 699 с.
10. Самочкин В.А. Учет риска при принятии управленческих решений на этапе формирования бюджета [Текст] / В.А. Самочкин, О.А. Тимофеева, А.А. Калюкин, Р.А. Захаров // Менеджмент в России и за рубежом. – 2001. – № 3. – С. 21-30.
11. Подоляничук О.А. Бюджетування як елемент внутрішньогосподарського контролю [Текст] / О.А. Подоляничук // Економіка АПК. – 2011. – № 3. – С. 55-58.
12. Іонін Є.Є. Бюджетування як засіб реалізації ефективної фінансової політики держави [Текст] / Є.Є. Іонін // Економічний аналіз, 2013. – Том 14, № 1. – С. 261-266.
13. Khiv Thai, G. Thomas Taylor, JR. Toward A Paradigm For Public Budgeting And Financial Management // Southern Review of Public Administration. – Vol. 6, No. 3 (FALL, 1982). – P. 272-281.
14. Кушнір М.О. Правові засади забезпечення функціонування державних цільових програм (на прикладі Кабінету Міністрів України) [Текст] / М.О. Кушнір // Стратегічні пріоритети. – 2010. – № 1. – С. 11-15.
15. Жигалов Д. Использование инструментов бюджетирования, ориентированного на результат, в практике муниципального управления [Текст] / Д. Жигалов, В. Перцов, Ю. Чалая. – М. : Фонд «Институт экономики города», 2009. – 20 с.
16. Райзберг Б.А. Государственное управление экономическими и социальными процессами [Текст] : / Б.А. Райзберг. – М. : ИНФРА-М, 2005. – 384 с.
17. Федчук С.І. Правове регулювання програмно-цільового методу у бюджетному процесі: досягнення та перспективи [Текст] / С.І. Федчук // Фінансове право, 2012. – № 1(19). – С. 31-34.
18. Перфілова Н.М. Проектний підхід до управління державними фінансами [Текст] / Н.М. Перфілова // Математичні машини і системи, 2009. – № 2. – С. 129-138.
19. Гладких Д. Особливості планування доходів та витрат бюджету [Текст] / Д. Гладких // Вісник НБУ. – 2008. – № 1. – С. 6-8.
20. Бюджетний кодекс України [Текст] : офіц. текст: за станом від 08.07.2010 № 2456-VI Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 50. – 24 грудня. – С. 1778, ст. 572.